

OBSAH

Cecily O'Neillová: Předmluva	16
Úvod	18
Poznámka k českému překladu	19
1. VZTAH MEZI DIVADLEM A DRAMATEM	21
1. PRVKY DIVADELNÍHO ŘEMESLA	22
A) Ohnisko	23
B) Napětí	23
C) Kontrast	24
D) Symbolizace	25
2. ČTYŘI FÁZE „DOBŘE UDEĹANÉ HRY“	26
A) Expozice	26
B) Narůstání akce/kolize	26
C) Vyvrcholení/krize	26
D) Rozuzlení	27
3. PŘÍKLADY TŘÍ LEKCÍ	27
První lekce	27
Druhá lekce	32
Třetí lekce	35
Závěr	38
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	38
Poznámky	38
2. DVA POHLEDY NA DRAMA	39
1. TAXONOMIE OSOBNÍ ANGAŽOVANOSTI	40
A) Zájem	41
B) Zapojení	41
C) Zaujetí	42
D) Zvnitřnění	42
E) Interpretování	43
F) Hodnocení	44
Závěr	45
Příklad: Jaguár (viz Zvnitřnění)	46
2. KATEGORIE IDENTIFIKACE	47
A) Dramatické hraní	47

B) Plášť experta	48
C) Hraní v roli	48
D) Charakterizace	49
E) Herecká tvorba	50
Závěr	51
Shrnutí	51
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	52
Poznámky	52
3. UČITEL V ROLI	53
Výukové postoje	55
Manipulátor	55
Facilitátor	55
Zplnomocňovatel	55
Výhody učitele v roli	56
Vyučovací role učitele v roli	56
1. role: Autorita	56
2. role: Druhý v pořadí	57
3. role: Člen gangu	58
4. role: Bezmocný	59
5. role: Autorita stojící v opozici ke skupině	59
6. role: Ďáblův advokát	60
7. role: Ten, kdo byl nepřítomen	61
8. role: Autorita stojící mimo akci	61
9. role: Okrajová role	62
Některé otázky, které kladli učitelé	63
Zastavení dramatu uprostřed hodiny	65
Zastavení dramatu na konci hodiny	66
Problémy, které mohou ve třídě nastat, když je učitel v roli	67
Spaghetti Western	67
Královražda	67
Držitel monopolu	68
Šašek	69
Kazisvět	69
Herec	70
Nadané dítě	70
Plaché dítě	71
Dítě, které není schopno odlišit realitu a fikci	71

Tiché dítě	71
Vytváření skupin v rolovém dramatu	72
Obecné požadavky na učitele pracujícího v roli	73
Co je třeba vzít v úvahu, než vstoupíte do role	73
Znalosti	73
Specifikace	74
Představování	74
Signalizování	74
Závěr	75
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	75
Poznámky	78

4. OTÁZKY A ODPOVĚDI

KLADENÍ OTÁZEK

Obecné vyučovací dovednosti a kladení otázek

Charakteristické rysy otázek v dramatu

Druhy otázek

A) OTÁZKY KONKRETIZUJÍCÍ, ČÍM SE BUDE PRÁCE ŘÍDIT:

PRAVIDLA, FORMU, OBSAH, DĚJ A AKCI

1. Stanovení pravidel hry

2. Diagnóza žákova zájmu

3. Pátrání po informacích

4. Dotazy týkající se faktů

5. Požadavky, aby účastníci domýšleli původní odpovědi

6. Určení doby

7. Podněty k prozkoumávání/zadání úkolu

8. Sjednocení stanoviska

9. Doplnování informací

10. Podpora nastolování nebo kontroly skupinové kázně

11. Nabídka volby

B) OTÁZKY POMÁHAJÍCÍ UTVÁŘET VNITŘNÍ POROZUMĚNÍ

1. Budování identifikace

2. Nastolení závazku

3. Pomoc při prohlubování vhledu do problému: hypotéza a interpretace

4. Budování vztahů

C) OTÁZKY, KTERÉ "NUTÍ" ŽÁKA K "HLUBŠÍM ÚVAHÁM

O SITUACI"

1. Výzva

2. Provokování "pocitové" odezvy	89
3. Vyžadování hodnotících soudů	91
4. Rozvíjení domněnek a kritického posuzování	91
D) DALŠÍ DRUHY OTÁZEK	91
1. Uzavřené otázky	91
2. Shrnující otázky	92
3. Upřesňování pro učitele	92
4. Budování napětí	92
5. Otázka jako "návnada"	93
6. Nabídka příležitosti znovu něco promyslet nebo přeformulovat	93
NĚKTERÉ DALŠÍ ASPEKTY KLADENÍ OTÁZEK	93
1. Intonace	93
2. Nonverbální otázky	94
3. Drobné povzbuzení	94
4. Použití tázací částice "Proč?"	94
Shrnutí	94
Situace, které u žáků podporují chuť klást otázky	95
Interview	95
Pátrání	95
Výslech	95
Průzkum trhu	95
Dramatické role, které podporují kladení otázek	95
Žák	95
Ten, kdo byl nepřítomen	95
Výzkumník	95
Ten, kdo dělá interview	95
Reportér	95
Policista	96
Detektiv	96
Vyšetřovatel	96
Právník	96
Ďáblův advokát	96
Inkvizitor	96
Používání konkrétních předmětů, které podněcují kladení otázek	96
ODPOVĚDI	97
Obecné vyučovací dovednosti	97
Zvláštní dovednosti při práci s odpověďmi	97
Repertoár reakcí	98

Navrhování odpovědí	99
Kultivace myšlení a jazyka	99
<i>Myšlení</i>	99
<i>Jazyk</i>	100
Reakce na odpověď, která snižuje přínos jiného účastníka	100
Analýza odpovědi	101
Ocenění odpovědi	101
Zobecnění odpovědi	101
Důvody, proč žáci neodpovídají na otázky	102
Analýza otázek užitých v hodině dramatu	102
Závěr	102
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	111
Poznámky	112
5. STRATEGIE A TECHNIKY	113
STRATEGIE	115
Z HLEDISKA VÝRAZU	115
1. Hry	115
2. Pohybová cvičení	116
3. Obraz	116
4. Taneční drama	117
5. Pantomima	117
6. Zvuk beze slov	118
7. Zvuk se slovy	118
Z HLEDISKA VÝZNAMU	119
1. Diskuse	119
<i>Schůze</i>	119
<i>Spor</i>	120
2. Interview	120
3. Příběh	120
<i>Vyprávění příběhu</i>	121
<i>Čtení příběhu nahlas</i>	121
4. Monolog	121
5. Scénář	122
HRANÍ V ROLI	123
1. Simulace	123
2. Dramatické hraní	124
3. Plášť experta	124

4. Rolové drama	125
5. Improvizace	126
DIVADELNÍ ŽÁNRY	127
1. Sborový přednes	127
2. Sborová dramaturgie	128
3. Vyprávěné divadlo	128
4. Čtené divadlo	129
5. Interní divadlo	130
6. Skupinové divadlo	130
7. Divadelní hra	131
8. Pásmo a dokumentární drama	132
<i>Pásmo</i>	132
<i>Dokumentární drama</i>	132
9. Loutky, masky, rukodělná činnost	133
SDÍLENÍ, UKAZOVÁNÍ A DEMONSTRACE	133
Sdílení	133
Ukazování	134
Demonstrace	134
RITUÁLY, REFLEXE A VYTVÁŘENÍ Odstupu	136
1. Rituál	136
2. Reflexe	137
3. Vytváření odstupů	140
<i>Analogie</i>	141
<i>Projekce</i>	141
<i>Demonstrace</i>	142
<i>Představy</i>	142
TECHNIKY	143
VYTVÁŘENÍ ATMOSFÉRY	143
Jazyk	143
Intonace	143
Práce s časem	143
Vyvažování	144
Uspořádání prostoru	144
Vzájemná důvěra	144
KLASIFIKACE TECHNIK PODLE FUNKCE	144
1. Zpomalování	144
2. Doplnění	145
3. Naplnění	145

4. Krystalizace	145
5. Spojování	146
TECHNIKY, V NICHŽ UČITEL POUŽÍVÁ JAZYK SE SPECIFICKÝM ZÁMĚREM	146
1. Hlas shůry	146
2. Vyprávění	147
3. Rekapitulace	147
4. Zpráva	148
5. Zobecnění	148
TECHNIKY, KTERÉ ŽÁKY PODNĚCují K MLUVENÍMU PROJEVU	148
1. Dotek rukou	148
2. Hlasová koláž	148
3. Mluvicí deník	149
4. Vytváření vnitřních obrazů	149
TECHNIKY, KTERÉ JSOU SPECIFICKÉ PRO ROLOVÉ DRAMA	150
1. Uzavření smlouvy	150
2. Prozrazení konce	151
3. Ticho	151
4. Kotva	151
5. Demonstrování	151
6. Cizinec v roli	152
OTÁZKY	153
INSTRUKCE	154
BOČNÍ VEDENÍ	154
FACILITACE SKUPINOVÉ PRÁCE	155
SKRYTÁ INSTRUKCE	155
KLADENÍ OTÁZEK V OKRAJOVÉ ROLI SKUPINÁM	156
NEVHODNÁ ZPĚTNÁ VAZBA	156
Závěr	157
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	157
Poznámky	157
6. PLÁNOVÁNÍ	159
KONTEXTOVÁ STRUKTURA PLÁNOVÁNÍ DRAMATU	161
Substruktura	164
POČÁTEČNÍ ÚVAHY	164
Učitelova osobní výbava	164
Sociální zdraví třídy	166

Obsah (To, čemu se žáci mají naučit)	167
<i>Drama jako vyučovací předmět</i>	167
<i>Drama jako metoda</i>	167
PŘEDPOKLADY UČENÍ	167
Hra pro učitele	167
Osobní výbava žáků	168
TAXONOMICKÉ ÚVAHY	168
Závěry	169
Superstruktura	171
Hra pro žáky	171
Struktura	171
Co je součástí plánu	171
Dramatické ohnisko	172
Organizace	174
VYTVÁŘENÍ CELKU	174
PŘEMÝŠLENÍ O DRAMATU ANEB JAK SE ORIENTOVAT	
V MATERIÁLU	179
Myšlenkové modely	180
1. Vytváření tematické sítě	182
2. Vytváření kategorií	183
3. Bratrstva	184
4. Člověk versus člověk, příroda, bohové	184
5. Druhá strana mince	185
6. Nezodpovězená otázka	185
7. Předtím, potom a současně	186
8. Vizualizace	187
9. Paradox a univerzální lidská zkušenost	187
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	188
Poznámky	188
7. HODNOCENÍ A DIAGNOSTIKA	191
KRITÉRIA HODNOCENÍ A DIAGNOSTIKY	193
Hodnocení	193
Organizace	193
1. <i>Docházka</i>	193
2. <i>Dochvilnost</i>	194
3. <i>Vztah k prostoru</i>	194
4. <i>Vztah k zařízení</i>	194

5. <i>Plnění úkolů ve třídě</i>	194
6. <i>Další pokyny</i>	194
Obsah	194
1. <i>Znalosti pravidel hry</i>	194
2. <i>Znalosti divadelní terminologie</i>	194
3. <i>Znalosti dějin divadla</i>	195
4. <i>Znalosti divadelní literatury</i>	195
Kompetence	195
Jaké důsledky má tento typ hodnocení?	195
Diagnostika	196
Některé příklady kritérií diagnostiky a posuzování	197
Možné důsledky formativní diagnostiky	199
Kontemplativní diagnostika	199
PŘÍKLADY PROCESU HODNOCENÍ/POSUZOVÁNÍ	200
Příklad 1: Drama jako metoda	200
Příklad 2: Drama jako předmět	204
Příklad 3: Drama jako produkt	209
Taxonomické úvahy: Hodnocení	209
Další body, kterých bychom si měli povšimnout	210
Hodnocení a diagnostika studentů	210
Návrh formuláře pro individuální, subjektivní diagnostiku	211
Některé náměty pro známkování skupinových projektů	211
Závěr	212
Cvičení rozvoje učitelských dovedností	212
Poznámky	213
ZÁVĚR	214
Příloha 1	216
Příloha 2a	217
Příloha 2b	218
Příloha 3	219
Příloha 4	220
Literatura	223
Věcný rejstřík	231